

EUSEBIO ERKIAGA, OLERKARI

Ibilte latz dozu bizia, kurubilka eriotzara garoazana. Edergarri lez untzori-ditzira dau biran. Bizi ori edertuz ta oztopotuz literatura daukagu tarteko; erti-lana, nekea, nunbait, bear-izanetik erneten danean. Idazlea, bear-izanak bultzata, barruan kiribiltzen jatzu bear-izana billatzen dau, idaztera daroana, ur-gaiñ doan orbelari ur-tiraiñak sakatzen dautson legez.

Rilke'ren aburuz, bear-izan orrek norbaiten biotzean sustraiak bota ba'ditu, idazie bat daukagu or, eta doakabe litzateke idaztea iñok galazoko ba'leuskio: eriotzarako bidean legoke. Auxe dozu E. Erkiaga, euskal idazle bizkorra.

BIZITZ-ORRIAK

Lekeitio'n jaio zan Eusebio Erkiaga 1912-9-4'an. Gura-soak, euskaldun utsak. An bizi izan zan 24 urterarte. Gerratean, 1938 gn.urteko udabarrian balaz zauritua, Castellon aldean. Ezkondua da, lau seme-alaba ditu, ta Bilbon bizi da iragan 58 urtean. Bizkai Bankuko langille, gaur zar-saritua. Euskaltzain aulkiduna, 1965'tik.

Gauzak, eta bizitz-urratsak batez be, nundik nora ibilliak izan diran, noberak jakin oi ditu ondoen. Auzi oni buruz, ona nik eskatuta, urteak dirala -1969-8-12'an— Erkiaga'k berak idatzi eustana:

"Idatzi. Iru nobela euskeraz, argitaratuak, irurak sari-tuak: "Arranegi" eta "Batetik bestera", bizkaieraz, ta "Araibar zalduna", giputz. Eta hainbat olerki aldizkarietan, heurotarik asko sarituak, 1930 gnetik oraiñarte. Baita itzaldi batzuek ere argitara eman izan ditu, antzertilan banakak eta izlauezko artikulu anitz. Argitaratzeke, nobela bat (gaur argitaratua) eta beste baten euskal-itzulpena; teatru-lan batzuek eta olerki asko.

"Noiztik eta zergaitik olerkigintzan?" Amazortzi urte zituala asi zan euskeraz idazten, aldizkarietan. Abestia maite izan du betiere, ta gero, euskera ta musika ere bai. Horregatik, lehenbiziko lanak, geienbat, izneurtuz egin zituan. Gerogarrenean, A. Irigarai-ren eraginez, prosari emana ikusi izan dugu.

"Olerkia zer ote den?" Iñola ere ez filosofi otza. Hor-tatik erauzia ta banatua izan da estetika. Olerkaria, aztia ta igazlea ta sorgina dala esan obi dute. Filosofu-ukitua ere, izango du noski, Elelderrean, prosan batez ere,

doiñutasuna ongarrri balin bada, are geiago poemetan, Olerkia ez da itzaldia ta azalpen otza, beste zerbait baizik.

"Euskal-olertiaren egoera, orain. Sinismen, oitura, lirika, epika ta gizarte-gaietazko olerkiak ditugu. Gizona-ren olerkiak, ordea, iñoiz baiño ugariago egiten dituzte gure idazie gazteak. Bertso asko ta neurgabeak erabilli izan dituzte erruz arlo hontan lehenxeago, lirikatik eta musikatik aldera. Orain, ordea, olerkari sazial hoiek diskazale bilakatu dira, ta musika-neurriak eta lirika-ukituak berriro kutsatu dituela esango nuke. Zera, asmoak aldatu gabe, eta latzetaz igesi, estetikarantz eta musika-rantz makurtuago ari dirala.

"Gizarte kantu berri hoietan, aberkoiak ere sartu behar, eta sail biotan, poeta azkarrak ditugu, zorionez. Ta poesia eledeerra danez, izkera jator, argi ta berezia-goia duten aldetik, bai euskerari berari dagokionez, gure oiñordekoen ongarrri ta ikasgarri."

Auxe dozu Erkiaga'k idatzia urte batzuk dirala, ta gaur-egun be, nik uste —ez bait da eritxiz arin aldatze-koa—, orretan dagoala. Orduko olerkari mordotxoa ixilik dago orain, baiña beste asko leenari eskiñita dagoz.

Erkiaga'k berak, poesi-liburu berezirik emon ez dauskun arren, naiko poesi argitaratu dau or-emengo aldizkarietan. Nik sarri idatzi dot bera dogula Bizkaian euskal olerkaririk onena, eta onen ondoren Balendin Aurre-Aprreiz, besteai ezer kendu barik. Euskalerrriak pozik artuko leuke E. Erkiaga'ren olerki bilduma mar-dul bat.

OLERKARI

Beronek diñoskunez, lirikaz ta musikaz zaletua, beti makurtu izan da Musa maitagarrien aurrean, euroi intzen-tsu biguna errerik. Amazortzi urte ebazanetik gaurgaiño orrelaxe.

Nik 1954'an, olerki bilduma "Milla Euskal Olerki Eder" osotzean, Erkiaga'ren 10 poesi aukeratu nitun, ordurako landuta eukazan onenakin, nik uste. Arrezke-ro 34 urteotan asko koplaturu dogu, beti obetuz joanik. Oneik dira an datozen amarrak: "Errota-zuri", "Txin-tak", "Amesak", "Azkue-ren heriotzan", "Andre Mari", "Amaren giro", "Maitale bi", "Arbasoen herri", "Alaba galdua", "Zarama-zaleak".

Aldizkari askotan idatzi ditu bere lanak, baiña batez be "Euzko-Gogoá", "Gernika", "Oleri", "Egan", "Karmel"... Ona orreitatik iru, "Urrunetara", "Bethi gose" eta "Arbasoen herri".

Urrunera doa olerkaria, osabak eskiñi dautson oial-ontzian. Zertan ete? Urruneko ugarteetan "milla altxor dagoz utzita", baso illun, arzulo ta kutxa baltzetan. Danak batuko ditu ta, ixil-ixilka, bere oial zurizko ontzian sarturik, ekarriko ditu "altxor zaharrak lillura-ametsez josita". Azken estrofak onela:

Bedar-kolorez
ontzi barria
osabeak deust ezkeiñi,
tantai goretan
oial txuriak
deutsadaz gaur nik ipiñi.

Bigarreanean gose da olerkaria, Jaungoiko gose. Leen intziriz eguna. Orobat poeta, igesi egiten idurimenak edoien artera, zorabio betean. Onela dau abesten:

Eguna aldaparen gailurreratzean
lanari nagoko, zut, iende artean;
Iguzkik galdurra orduan harroen,
ta ni, sogiteke, arazozen barnen.

Zerumin bizi bat, Jaungoiko gosea,
gizonak barnean dadukan lezea;
alperrik bilhatu laket eta atsegin,
behiamin horren hasetzea, ezin.

Ortziko zelhaia izarren iostean
orduan ez irauñ sinis gogorrean;
eskuak bildurik, belhaunak lurrean,
idortu begiak esker-negarrean.

Begiok idortuz esker-nigarretan
zeruko zituak niretzat aletan;
egunez ni sorgor bizitz zidorretan,
ta Zu, Iaun, gauean bihotz-laphurretan...

Eta irugarren "Arbasoen herri", Erkiaga'k bikainki abestua:

Itsaso, arkaitz, ondar, zeru azkengabe,
mendi, ugalde, baso, uri ta basetxe,
egunero nituan ene begiz aurre;
Arbasoen herria nigan gain ta barne.

Ta batez ere, ene! zorion handia,
Arbasoen mintzoa nuan edaria,
euskeraz asetua ene belarria,
euskeraren doiñuaz inguru guztia.

Geroz... bildur laiñoa dut nik bihotzean;
urteen zimur-antza ote dut enegan?
Edota inguruko izaki oietan
aldakuntza larria al dut bat-batean?

Uts bat sumatzen dau olerkariak. Zeren utsa? A, bai! Aldiak egin dau lan doillorra: "Euskalduneri ostu mintzo bereizia".

Auxe dozu Erkiaga olerkaria, sakon, goi-zale, zentzun zabaleko.

AITA ONAINDIA

"ZER" ALDIZKARIA-DIRUZAINZA

OARRA

Ez dira gitxi gure ZER **onen igazko** ordain-saria **emon** ez dabenak, **Eskaritzu bat egiten dautzuegu: Ordaintzeko erarik errezena txeke bat bialtzea dozue. Igazkoa ordaintzekotan 800 pezeta eta aurtengoa ordaindu nai ba'dozue, beste 1.000 pezeta.**

Diru-aldetik **naiko estu gabiltz**, arren **eskatzen dautzuegu ba:** Artu **egizue kontu idegiko txeketegia** eta bialdu **dirutza orregaz** EUSKERAZALEAK **ALKARTEA**'ri. Sartu txeketa karta-azal baten eta bialdu **zuzenbide onetara:**

EUSKERAZALEAK
Colon de Larreategi, 14, 2.^a
48001 BILBAO

ESKERRIK ASKO!!!